

MMFC: 1000 jaar handschriften in kaart gebracht

Godfried Croenen, Vlaamse Erfgoedbibliotheken

Middeleeuwse handschriften zijn pronkstukken in onze erfgoedbibliotheken. Ze zijn historisch waardevol en kunnen erg aantrekkelijk zijn. Gezien de historische rol van Vlaanderen zijn deze handschriften ook internationaal belangrijk. Maar informatie over de manuscripten is dikwijls moeilijk te vinden en vaak ook niet erg volledig. Hierin brengt het project Medieval Manuscripts in Flemish Collections (MMFC) verandering.

Online handschriftencatalogus

Online catalogi die handschriftencollecties op nationaal of regionaal niveau ontsluiten bestaan in talrijke Europese landen. Zo is er in Frankrijk de *Catalogue collectif de France*, in Nederland *Medieval Manuscripts in Dutch Collections* (MMDC) en in België de *Guide en ligne des manuscrits médiévaux Wallonie-Bruxelles*. In Vlaanderen is de nood aan zo'n catalogus al lang voelbaar. Maar een handvol van onze handschriftencollecties is online ontsloten of op een betrouwbare manier beschreven. Een volledig overzicht van handschriften in Vlaanderen is urgent, omdat ongeregistreerd erfgoed gemakkelijker ongemerkt verdwijnt. Registratie is ook een voorwaarde om tot collectiebeleid, tentoonstellingen, waardering, conservering en digitalisering te komen.

Het ligt voor de hand dat de vzw Vlaamse Erfgoedbibliotheken, als dienstverlenende organisatie voor instellingen met bibliotheecair erfgoed, hierin een rol opneemt. Met een projectsubsidie van de Vlaamse overheid realiseren we daarom in 2019-2020 het project *Medieval Manuscripts in Flemish Collections* (MMFC). MMFC maakt handschriften in Vlaamse collecties toegankelijk in een gestandaardiseerde online databank. We vergroten de kennis over dit kostbare cultuurofgoed en maken die internationaal beschikbaar en vrij herbruikbaar. MMFC is daarmee het vierde sectorbrede digitale collectieregistratieproject van onze organisatie, naast de *Short Title Catalogus Vlaanderen* (oude drukken), *Abraham* (historische kranten) en de *Collectiewijzer Erfgoedbibliotheken* (deelcollecties).

Focus

MMFC richt zich op de meer dan 2.500 bewaard gebleven middeleeuwse handschriften uit de periode 601-1600. Ze zijn verspreid over zo'n honderd Vlaamse collecties: zeven collecties bezitten meer dan honderd handschriften, 73 bevatten er minder dan tien en in 38 collecties vinden we slechts één handschrift. Een belangrijke meerwaarde van MMFC ligt in het samenbrengen van informatie over manuscripten in kleinere collecties en geïsoleerde items. Die krijgen vandaag niet de aandacht die ze verdienen. Daarnaast zijn veel middeleeuwse handschriften in stukken en brokken bewaard gebleven. Omdat die fragmenten vanuit literair, kunsthistorisch of historisch oogpunt dikwijls erg belangrijk zijn, brengt MMFC ook hen in kaart. Collectiebeheerders kunnen 'verborgen' handschriften of fragmenten aan ons signaleren.

Expertise

In tegenstelling tot gedrukte boeken zijn handschriften steeds uniek wat hun bibliografische gegevens betreft. Voor een gedegen registratie van handschriften is specialistische kennis nodig. Het is voor de meeste erfgoedbeheerders niet doenbaar om die deskundigheid te verwerven, zeker wanneer het aantal

Openbare bibliotheek Brugge - © Vlaamse Erfgoedbibliotheken
Foto: Stefan Tavernier

handschriften in hun collectie beperkt is. We zetten daarom een expert in om gegevens over het Vlaamse handschriftenbezit samen te brengen, te standaardiseren en te verrijken.

Voor de grote collecties vertrekken we van de bestaande catalogi. Maar er zijn ook heel wat handschriften die *we in situ* voor het eerst zullen beschrijven. Registratie van manuscripten vraagt gedetailleerde studie van hun fysieke kenmerken, en die zijn niet altijd eenvoudig in woorden te vatten. De MMFC-databank neemt daarom voor elk werk enkele reproducties op, zodat onderzoekers zich snel een oordeel kunnen vormen van de aard van de handschriften.

Resultaat

Het is de bedoeling om een betrouwbare basisbeschrijving te maken voor elk manuscript in Vlaanderen. In een volgende fase kunnen die beschrijvingen dan verder verdiept worden door collectiebeheerders en onderzoekers. De databank legt ook het fundament voor toekomstige digitaliseringsprojecten. De opgedane kennis delen we met de sector, onder andere via een collegagroep rond manuscripten.

De verzamelde gegevens en afbeeldingen stellen we vrij beschikbaar voor raadpleging en hergebruik. Collectiebeheerders kunnen op basis van MMFC hun catalogus verrijken, wetenschappers in binnen- en buitenland kunnen ermee aan de slag voor hun onderzoek en liefhebbers kunnen zich er vergapen aan ons rijke erfgoed, dat soms al online doorbladerd kan worden.

Contactpersoon: Godfried Croenen, projectleider MMFC (godfried@vlaamse-erfgoedbibliotheken.be)